

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№3(2)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 442 sahifa,
16-mart, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woosyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Katta guruh tarbiyalanuvchilarida kasb haqidagi dastlabki tasavvurlarni shakllantirish metodikasini innovatsion ekotizim sharoitida takomillashtirish	18
Uralova Fotima Baxtiyor qizi	
Malakali sportchilarning kommunikativ qobiliyatlarini takomillashtirishda sotsiologik yondashuv (gandbolchilar misolida).....	23
G. A. Valiyeva	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida motor alaliyali bolalarni ruhiy va nutqiy rivojlantirish usullari	27
Suyunova Surayyo Ulash qizi	
Sog'lom bola ekotizimining asoslari: ovqatlanish, immunitet va rivojlanish	31
Israilova Xusnida Adilovna	
Mobil ilovalar yordamida mustaqil o'qishni rivojlantirish	37
Raximova Feruza Najmiddinova	
Biologiya darslarida muammoli ta'lim texnologiyasini qo'llash orqali mantiqiy fikrlashni rivojlantirish	42
Dauekeeva Gulistan Orinbaevna	
Talabalarga ingliz tilidagi matnlarni kommunikativ metod yordamida o'qish texnikasini takomillashtirish usullari	46
Mo'minova Mahliyo Axrorjonovna	
Velosiped haydashning afzalliklari.....	49
Raxmonova Go'zal Bobir qizi	
Компетентностный подход как стратегическая основа модернизации образования и его реализация в преподавании русского языка как иностранного в Узбекистане	54
Мирзакбарова Севда Бахиддиновна	
Umumta'lim maktablarida texnologiya fani mashg'ulotlarini tashkil etishning zamonaviy yondashuvlari va metodlari.....	58
Ziyamova Gulbaxor Tulabayevna	
Типы аббревиации в русском и узбекском языках: сравнительно-типологический анализ.....	62
Рахмонова Бахтигул Пайзилловна	
Maktabgacha ta'limda nutqni rivojlantirish jarayonida didaktik o'yinlardan foydalanish metodikasi	65
Abidjonova Mushtariybonu Qobiljon qizi	
Tarbiyaviy tadbirlarni samarali tashkil etishda maktabgacha ta'lim tashkiloti va ota-onalarning o'zaro hamkorlik masalalari.....	71
Sanayeva Surayyo Bobonazarovna, Jabborova Shaxina G'affor qizi	
Qadriyatli yondashuv asosida talabalarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalash mexanizmlarini takomillashtirish ..	76
G'aybullayev Quvonchbek G'olibovich	
Maktab o'quvchilarida stressga barqarorlik namoyon bo'lishining psixologik tahlili	83
Ismoilova N. Z.	
Yoshlar ma'naviyatini shakllantirishda milliy qadriyatlarning o'rni.....	87
Karshiyev Jaxongir Abdirayimovich	
Funksional savodxonlikni rivojlantirishda o'qish savodxonligining o'rni va ahamiyati	91
Xatamova Munisa Mamadulla qizi	
Transformatsiyalash tizimi asosida o'quvchilarning loyihalash kompetensiyalarini rivojlantirish samaradorligi	95
Jurayeva Zulayxo Islomovna	
Zamonaviy boshqaruv nazariyalarida rahbar muloqoti (transformatsion, kommunikativ va ishtirokchi boshqaruv yondashuvlari asosida).....	102
Islamova Difuza Dilshodovna	

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida pedagogik kompetentlikni tabaqalashgan yondashuv asosida rivojlantirish mazmuni	107
Begmatova Nasiba Mengnarovna	
Bo'lajak maxsus pedagoglarni inklyuziv ta'limda subyektlar faoliyatini o'rgatish metodikasi	112
Dilshodov Abrorjon Dilshodjon o'g'li	
Pre-Reading Activities to Enhance Foreign Language Reading Comprehension: Reading "The Adventures of Tom Sawyer" in 10–11 Grades	118
Djumaniyazova Zulfiya Kaliyevna	
Nutq aktlarini o'rgatishda autentik materiallardan foydalanishning metodik imkoniyatlari (filologik yo'nalish talabalari misolida)	122
Fayzulloeva Chevar G'ayrat qizi	
Yangi O'zbekistonda talaba-yoshlarni milliy yuksaltirishda jadid-marifatparvarlari ilgari surgan g'oyalarning o'rni va roli	125
Mamadaliyev Abduvoxid Maxsitaliyevich	
Gimnastikaning O'zbekistonga kirib kelish va rivojlanish tarixi	128
N. Q. Mamasidova	
Uglevodorodlar tarkibini aniqlashda massa ulushiga asoslangan refleksiv yondashuv (7-9-sinflar misolida)	131
Maxamadiyev Sharofiddin Jumaboyevich, Smanova Zulayxo Asanaliyevna	
Screencasting materiallarini yaratish va ularni o'quv jarayonida qo'llash	134
Maxmudova Dilfuza Meliyevna, Ergashov Niyozxon Ilyozxon o'g'li	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda so'z shakllanishini psixolingvistik asoslari	137
Moxirabonu G'aniyeva Adxam qizi	
Maktabgacha ta'limdagi muammolar va yechimlar: o'zbekiston respublikasi tajribasi	140
N. Sh. Miryusupova	
Interaktiv kartografik resurslar va ularning ta'lim jarayonida qo'llanilishining didaktik, kognitiv hamda metodik asoslari	143
Olimova Aziza Abdullayevna	
Mentorlik tizimining tarixiy ildizlari va rivojlanish bosqichlari	147
Oxunova Dilnoza Qaxxorjonovna, Abdumannonova Durdonaxon Shuxratjon qizi	
Talabalarining psixologik holati va stress omillarining prokrastinatsiyaga ta'siri hamda mustaqil ta'lim faoliyatini qo'llab-quvvatlash usullari	150
Razakov Farxod Kuvondikovich, Rajabov Hikmat Toshevich	
Talabalarni stulda o'tirgan qiyofachi portreti ranglavhasini ishlashga o'rgatish metodikasi	154
Sadatov Chori Xolmuradovich	
Organik kimyo fanini o'qitishda teskari ta'lim va texnologiyalarning ahamiyati	158
Umrbekova Maftuna Ulug'bek qizi, Babanazarova Ayzada Omirbaevna, Abdulkakimova Gulziyba Ziyatdinovna	
Duduqlanishni bartaraf etishda kompleks metodlarini qo'llashning samaradorligi	162
Xasanova Barnoxon Abdusattor qizi	
Shaxsga yo'naltirilgan yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarning pedagogik kompetentligini takomillashtirish	165
Xolbozorova Nasiba Xolbozar qizi	
Проектирование персонализированных образовательных сценариев в дошкольном образовании средствами генеративного искусственного интеллекта	168
Пак Диана Александровна	
Bo'lajak pedagoglarni tayyorlashda STEAM yondashuvining roli	170
Atenov Jandarbek Dayrabay o'g'li	
Innovatsion ta'lim muhitida talabalarining kasbiy muloqot kompetensiyalarini rivojlantirishning pedagogik asoslari	173
Bo'ltakov Sanjarbek Xazratqul o'g'li	
Alohida ta'lim ehtiyojlari mavjud bo'lgan bolalar uchun inklyuziv ta'lim tizimining ahamiyati	176
Mehmonova Nodiraxon Yusufxon qizi	

Duduqlanish nutq kamchiligini korrektsiyalashning maxsus va integratsiyalashgan texnologiyalarini rivojlantirish.....	180
Boxodirova Gulasalxon Ibrohimovna	
Эссе как инструмент формирования и диагностики компетенций в системе высшего образования .	184
Шейхмамбетов Сервер Рефикович	
Matallar va folklor hikoyalari: maktabgacha ta'lim tashkilotlarida interaktiv dars texnologiyalari.....	188
Azimova Nodira Hikmatovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda jismoniy sifatlarni rivojlantirish va ularni sportga yo'naltirishning pedagogik asoslari.....	191
Norboyev Komiljon Jurakulovich, Rustamova Kamola Xayrulla qizi	
Oliy ta'lim muassasalarida ijtimoiy-gumanitar fanlarning o'qitilishining ahamiyati.....	194
Burkhanova Sabo Tulanovna	
Oliy ta'lim muassasalarida O'zbekistonning eng yangi tarixini o'qitishning metodologik asoslari va muammolari	197
Norbutayeva Guzal Abdig'ofurovna	
Ta'lim tashkilotlarida sifatni boshqarish jarayonlarini tizimli rejalashtirishning nazariy va amaliy asoslari.....	200
Abdurashit Karimovich Avliyakov	
Tarbiya darslari samaradorligini oshirishda abdulla avloniy pedagogik hikmatlaridan foydalanishni metodik tashkil etish.....	204
Daliyeva Eliza Zokir qizi	
Badiiy-tarixiy meros asosida bo'lajak pedagoglarning refleksiv tafakkuri va kasbiy identifikatsiyasini rivojlantirish	207
Qodirova Mavluda Maxodir qizi	
Adabiyot darslarida lirik asarlarni vizual yondashuvlar asosida o'qitish usullari.....	210
Sobitova Mahmudaxon Shuxratbek qizi	
ESG tamoyillarini ta'lim tizimiga joriy etish orqali talabalarda ekologik, ijtimoiy va boshqaruv ko'nikmalarini shakllantirish	216
Tursunova Shahzoda Baxromovna	
Социально-психологические факторы нарушения психологического здоровья в семье	219
Гулру Тургунова	
O'zini tarbiyalash (self-development) g'oyasining Ibn Sino ta'limotidagi o'rni	229
Usmanova E'zoza Zokirjonovna	
Оценка динамики физиологических показателей волейболистов 12–16 лет в предсоревновательный и соревновательный периоды.....	234
Умматалиева Шерзода Шерали угли	
Individual sport turlarida sportchilarning natijadorlik kompetensiyasini motivatsion omillar asosida shakllantirish.....	239
Baratov Nasriddin Karshibayevich	
O'smirlarda internetdan ortiqcha foydalanishning psixologik oqibatlarini	243
Fayziyeva Nodira Sobirovna	
Transakt analiz: shaxslararo muloqotni tahlil qilishning nazariy va amaliy asoslari	247
Nilufar Sayfidinovna Sangirova	
Inklyuziv ta'lim jarayonini boshqarish mexanizmlarini rivojlantirish (umumiy o'rta ta'lim maktablari misolida)	252
Abdug'aniyev Abdurauf Abdumannonovich	
O'zbek milliy kurashining tarixiy rivojlanish bosqichlari va uning yoshlar tarbiyasidagi pedagogik ahamiyati.....	257
Xomudjonova Feruza Komiljon qizi, Almardanov Xasan Asqarovich	
Belbog'li kurashning shakllanishi va rivojlanish tarixi: jismoniy tarbiya tizimidagi o'rni va metodik imkoniyatlari	261
Xomudjonova Feruza Komiljon qizi, Norqizilov Muxammadbek Sherali o'gli	

Dzyudo kurashining tarixiy evolyutsiyasi va uning ta'lim jarayonida kompetensiyaviy yondashuv asosida qo'llanishi	265
<i>Xomudjonova Feruza Komiljon qizi, Norqobilov Jamshid G'ulomovich</i>	
Dzyudo kurashining tarixiy evolyutsiyasi va uning ta'lim jarayonida kompetensiyaviy yondashuv asosida qo'llanishi	270
<i>Xomudjonova Feruza Komiljon qizi, Nurullayev Fazliddin Murodulla o'gli</i>	
Raqamli muhitda shaxs xulq-atvori dinamikasi (bolalik va o'smirlar misolida)	275
<i>Raimdjanov Mirkarim Tolibjon o'g'li</i>	
O'quvchilarning intellektual qobiliyatlarini oshirishning pedagogik va psixologik asoslari	278
<i>Suvanova Baxtigul Baxridinovna</i>	
Xalqaro tajriba asosida o'quvchilarda tadbirkorlik ko'nikmalarini shakllantirish mexanizmlari	283
<i>Azimov I. T., Mirzayeva N. I.</i>	
Boshlang'ich sinflarda ingliz tili o'qitishda didaktik vositalardan foydalanish	288
<i>Ziyaboyeva Sevara Saydullayevna</i>	
Yuqori malakali o'rta masofaga yuguruvchilarning jismoniy rivojlanish dinamikasi	292
<i>Nazarov Nuriddin Baxranovich</i>	
Maktab direktorining partisipativ boshqaruv faoliyatida qarorlar qabul qilish jarayonida ishtirokchilarning roli	297
<i>Jabborova Yulduzxon Hasan qizi</i>	
Tibbiyotda nizoli vaziyatlar va ularni bartaraf etish usullari	301
<i>Olimova Dono Shakirovna, Baxtiyorova Shahnoza Mansurbekovna</i>	
Ichki kasalliklarni tashxislashda klinik fikrlashning o'rni	304
<i>Tilavova Muqaddas, Hasanova Munisa, Mamatqulova Fayzo, Hakimova Xonbuvi Hakimovna</i>	
Транснациональные компании и проблема суверенитета национального государства	307
<i>Ф. Равшанов, Л. Сохибова</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarda o'quv-biluv faoliyati motivatsiyasini rivojlantirishning pedagogik ahamiyati	311
<i>Muhammadiyeva Manzura Maratovna, Musulmonova Sabrina Akmal qizi</i>	
Texnologik ta'limda xorijiy tajriba	316
<i>Lochinbek Abdirasulov</i>	
Talabalarda ilmiy-tadqiqot ko'nikmalarini rivojlantirishning nazariy-metodologik asoslari	319
<i>Saffarova Mohidil Axmadovna, Mustafayeva Feruza Anvar qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining ona tili darslaridagi asosiy resurslari: "ona tili" darsligi, mashq daftari, o'qituvchi kitobi ta'lim samaradorligini oshirishning muhim omili sifatida	324
<i>Soatova Hilola Shuhrat qizi</i>	
Harbiy vatanparvarlik tarbiyasi – zamonaviy jamiyat taraqqiyotining muhim omili sifatida	328
<i>R. D. Mustayev, H. F. Abduvositov</i>	
Русскоязычная литература Узбекистана современного периода: проблематика, поэтика и художественный анализ	332
<i>Чернова Татьяна Алексеевна</i>	
O'smirlar orasida tengdoshlar bosimi va uning psixologik ta'siri	335
<i>Toshpo'latova O'g'iloy Baxtiyor qizi</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarning maktabgacha yoshdagi bolalarda iste'mol madaniyatini shakllantirish jarayonida targeting yondashuvining pedagogik nazariy asoslari	339
<i>D. G. Umnov</i>	
Ona tili darslarini ikkinchi til tamoyillari asosida tashkil etish masalalari	344
<i>Maxkamova Guluzroxon Abdumutalibovna</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida mustaqil ishlarni pedagogik jihatlardan tashkil etishning nazariy va amaliy aspektlari	347
<i>Mahkamov Mahammadjon Dadajonovich</i>	
Boshlang'ich sinflarda interfaol metodlar asosida dars jarayonini takomillashtirish metodikasi	351
<i>Muhammadjonova Durdonaxon Bahromjon qizi</i>	
Tarix darslarini modellashtirishda pedagogik metodlar tasnifi va ularning samaradorligi	354
<i>Ikrom Qodirov</i>	

Hadassah gospital maktabi modelining o'ziga xos xususiyatlari, pedagogik samaradorligi va uni O'zbekiston gospital maktablariga tatbiq etishning ahamiyati	357
<i>Abdullayev Aziz Habibullayevich, Ochilov Orazbek Qosim o'g'li, Alimova Dono Abbosxanovna</i>	
Davlat boshqaruvi tizimida korrupsiyaviy xavf-xatarlarni baholash va prognozlash metodologiyasi.....	361
<i>Amirxo'jayev Shukurjon Qurbonovich, Sotvoldiyev Akbarjon Umidjon o'g'li</i>	
Neyropedagogik yondashuv asosida o'quvchilarda pozitiv fikrlashni rivojlantirishning ilmiy-nazariy va amaliy asoslari	364
<i>Babakulova Dilnoza Ramazonovna</i>	
Boshlang'ich sinflarda nutqiy nuqsonlarning oldini olish va o'quvchilarning talaffuz madaniyatini shakllantirish metodikasi	367
<i>Baxtiyorova Nastarin Baxriddinovna, Daminova Dilbar Melimurodovna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining bilim olishga qiziqishini oshirishda gamifikatsiya elementlaridan foydalanishning nazariy-metodik asoslari.....	370
<i>G'aniyeva Gulxayyo Islom qizi, Raxmatova Shaxlo Mansurovna</i>	
Ingliz tili darslarida kitobxonlik ko'nikmalarining o'ziga xosligi	373
<i>Jo'raboyeva Turg'unoy Ikromjon qizi</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida lingvokognitiv kompetentlikni rivojlantirishning didaktik tizimi.....	377
<i>Kozimova Sadoqat</i>	
Umumta'lim maktablarida tabiiy fanlar (science)ni o'qitish orqali ekologik savodxonlikni shakllantirishning pedagogik asoslari	380
<i>Majitov Turg'unali Anvar o'g'li</i>	
Oilaviy munosabatlarda manipulyativ muloqot indikatsiyasi: psixologik tahlil va eksperimental natijalar	383
<i>Nishanova Zulfizar Yashin qizi</i>	
Bo'lajak mutaxassislarining kasbiy tayyorgarligini takomillashtirishda raqamli ta'lim texnologiyalarining o'rni.....	386
<i>Nurulloyev Firuz No'monjonovich</i>	
Talabalarining kasbiy kompetensiyalarini shakllantirishning tarixiy-pedagogik asoslari (ma'rifatparvar mutafakkirlar merosi misolida).....	390
<i>Sabirov Kaxramon Bektursun o'g'li</i>	
Maktabgacha ta'lim yoshidagi 5-6 yoshli bolalarda muammoli vaziyatlarni mustaqil yechish qobiliyatini shakllantirish metodikasini takomillashtirish.....	393
<i>Tillayeva Vasila O'ktam qizi</i>	
Kritik fikrlash kompetensiyasining pedagogik va didaktik mazmuni	398
<i>Tursunaliyev Shaxzod Sherali o'g'li</i>	
Kurashchi qizlarning texnik harakatlarini kinematik va kinetik modellashtirish	402
<i>Xomudjonova Feruza Komiljon qizi</i>	
Oliy ta'limda ishga doir muloqot asoslari fanini o'qitish orqali talabalarning og'zaki fikrlash va nutq faoliyatini rivojlantirish	406
<i>Yuldasheva Dilnoza Bekturodovna</i>	
Роль онлайн-платформ и образовательных сервисов в формировании ответственности студентов.....	409
<i>Гуламов Жасур Баходирович</i>	
Изучение изменений полярного переключения негативных и позитивных эмоций среднего воздействия в процессе развития/реабилитации механизмов эмпатии	413
<i>Ягудин Дмитрий Рустамович</i>	
Produktiv nutq ko'nikmalari orqali nutq aktlarini o'qitish samaradorligi.....	421
<i>Sadikov Erkin Tursunovich</i>	
Проблемы формирования письменной коммуникативной компетенции у студентов выпускных курсов высших учебных заведений	424
<i>Раджабова Зебинисо Анваровна</i>	
Pedagogika sohasida yangi ilmiy yo'nalish – pedagogik innovatsiya.....	427
<i>M.U. Raxmanova</i>	

Muammoli o'qitish asosida kichik maktab yoshidagi o'quvchilarning ijodiy kompetensiyalarini rivojlantirish.....	431
Giyasova Shaxnoza Abdurafikovna	
9–10 yoshli o'quvchilar orasidagi nizolarni korreksion yondashuv bilan boshqarish	435
Qulmamatov Sindorqul Ibragimovich, Yarbekova Yulduz Bahromjon qizi	
Bo'lajak o'qituvchilarda raqamli mediakompetentlikni rivojlantirish	439
Mo'minova Madina, Mamasodiqova Saida	

9–10 YOSHLI O'QUVCHILAR ORASIDAGI NIZOLARNI KORREKSION YONDASHUV BILAN BOSHQARISH

Qulmamatov Sindorqul Ibragimovich
Guliston davlat pedagogika instituti dotsenti

Yarbekova Yulduz Bahromjon qizi
Guliston davlat pedagogika instituti magistranti

Annotatsiya: 9–10 yosh davri boshlang'ich ta'limning nisbatan barqaror bosqichi bo'lib, aynan shu davrda sinfda ijtimoiy rollar taqsimlanadi, norasmiy liderlik kuchayadi, "men" va "biz" munosabatlari yanada aniq namoyon bo'ladi. Shu sababli tengdoshlar orasida nizolarning yuzaga kelishi tabiiy hisoblanadi, biroq ular samarali boshqarilmasa, o'quv motivatsiyasining pasayishiga, sinf iqlimining buzilishiga, agressiv xulq-atvorning mustahkamlanishiga, o'zini past baholash va xavotirning ortishiga olib keladi. Korreksion yondashuv nizoni faqat "jazolash" yoki "tinchitish" orqali bartaraf etish bilan cheklanmaydi, balki uning psixologik sabablarini aniqlash, muloqot ko'nikmalarini qayta shakllantirish, xulq-atvorni ijobiy modelga yo'naltirish, sinfda profilaktik tizimni yo'lga qo'yish hamda o'qituvchi va ota-onalar hamkorligini ta'minlashni nazarda tutadi. 9–10 yoshli o'quvchilar orasidagi nizolarning tipik sabablari, korreksion boshqaruvning nazariy asoslari, amaliy texnologiyalari hamda natijalarni baholash mezonlari yoritiladi.

Kalit so'zlar: nizo, konflikt, korreksion yondashuv, boshlang'ich sinf, 9–10 yosh, sinf iqlimi, muloqot ko'nikmalari, emosional o'zini boshqarish.

Abstract: The age of 9–10 represents a relatively stable stage of primary education, during which social roles are distributed in the classroom, informal leadership intensifies, and the relationships between "I" and "we" become more clearly defined. Therefore, conflicts among peers are natural; however, if not effectively managed, they can reduce learning motivation, disrupt the classroom climate, reinforce aggressive behavior, and increase low self-esteem and anxiety. A correctional approach does not merely eliminate conflict through "punishment" or "calming down"; rather, it focuses on identifying the psychological causes of conflict, restructuring communication skills, promoting positive behavior models, establishing a preventive system in the classroom, and ensuring cooperation between teachers and parents. The typical causes of conflicts among 9–10-year-old students, the theoretical foundations of correctional management, practical technologies, and criteria for evaluating outcomes are analyzed.

Key words: conflict, correctional approach, primary school, 9–10 years, classroom climate, communication skills, emotional self-regulation.

Аннотация: Возраст 9–10 лет является относительно стабильным этапом начального образования, в этот период в классе распределяются социальные роли, усиливается неформальное лидерство, более чётко проявляются отношения "я" и "мы". Поэтому возникновение конфликтов среди сверстников является естественным явлением, однако при отсутствии их эффективного управления они приводят к снижению учебной мотивации, ухудшению психологического климата класса, закреплению агрессивного поведения, снижению самооценки и росту тревожности. Коррекционный подход не ограничивается лишь "наказанием" или "успокоением" конфликта, а направлен на выявление его психологических причин, перестройку коммуникативных навыков, формирование позитивных моделей поведения, создание системы профилактики в классе, а также требует сотрудничества учителя и родителей. Рассматриваются типичные причины конфликтов у учащихся 9–10 лет, теоретические основы коррекционного управления, практические технологии и критерии оценки результатов.

Ключевые слова: конфликт, коррекционный подход, начальная школа, 9–10 лет, климат класса, коммуникативные навыки, эмоциональная саморегуляция.

KIRISH

Boshlang'ich sinfda nizo ko'pincha "kichkina gap"dan boshlanadi: kimdir qalamini oldi, kimdir o'rindiqni siljitdi, kimdir navbatda oldinga o'tdi, kimdir kulib qo'ydi. Ammo 9–10 yoshda bu "kichkina gap" tezda ijtimoiy mazmun kasb etadi, chunki bola tengdoshlar orasida o'z o'rnini himoya qiladi, adolatni o'zicha talqin qiladi, o'z fikrini o'tkazishga urinadi, tanqidni og'riqli qabul qiladi. O'qituvchi uchun eng xavfli xato shundaki, u nizoni faqat tashqi ko'rinishi bilan baholaydi: "urishdi – ajratdim – tamom". Aslida nizo ko'pincha ichki ehtiyojlar va ko'nik-

malar yetishmasligi bilan bog'liq bo'ladi: emotsiyani boshqara olmaslik, til orqali kelisha olmaslik, o'zini himoya qilishning madaniy usulini bilmaslik, ijtimoiy signallarni noto'g'ri tushunish, o'zini baholashdagi muammolar. Shu sababli nizoni pedagogik jihatdan boshqarish "jazolash" emas, balki tarbiyaviy-korreksion jarayondir. Korreksion yondashuvning asosiy ustunligi shundaki, u nizoni "xato" deb emas, rivojlanish nuqtasi deb ko'radi: bolaga muloqot, empatiya, murosaga kelish, mas'uliyat, o'zini tuta bilish kabi ko'nikmalarni o'rgatish uchun real vaziyat yuzaga keladi. Vygotskiy ta'lim va rivojlanish o'rtasidagi bog'liqlikni ko'rsatib, bola murakkab ijtimoiy ko'nikmalarni kattalar yo'naltirishi va hamkorlikdagi faoliyatda egallashini asoslagan ^[1]. Bu fikr nizolarni boshqarishda juda amaliy: o'qituvchi vaziyatni "o'chirib qo'yuvchi" emas, balki o'rgatuvchi mediator sifatida ishlasa, sinfda ijtimoiy ko'nikmalar tezroq shakllanadi. Bandura ijtimoiy o'rganish nazariyasida bolalar xulqni ko'p hollarda kuzatish va model orqali egallashini ta'kidlaydi ^[2]. Demak, o'qituvchining konfliktga munosabati va muomala uslubi bolalar uchun real "ko'rsatma" bo'lib xizmat qiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

9–10 yoshli o'quvchilar orasidagi nizolarni boshqarish masalasi pedagogika va psixologiyada keng o'rganilgan bo'lib, ayniqsa ijtimoiy o'rganish nazariyasi muhim metodologik asos hisoblanadi. Albert Bandura o'zining "Social Foundations of Thought and Action" asarida inson xulq-atvori kuzatish, taqlid va mustahkamlash orqali shakllanishini asoslab beradi. 2016-yilda nashr etilgan ushbu tadqiqotda bolalar konfliktli vaziyatlarda kattalar va tengdoshlar xulqini model sifatida qabul qilishi ta'kidlanadi. Bu yondashuv boshlang'ich sinf o'quvchilarida nizolarni korreksion boshqarishda o'qituvchi shaxsining namuna sifatidagi rolini alohida ahamiyatga ega ekanini ko'rsatadi.

Nizolarni konstruktiv hal etish nazariyasi Mortin Deutsch tomonidan chuqur tadqiq qilingan. Uning "The Resolution of Conflict" nomli asarida konfliktlar ijobiy va salbiy rivojlanish yo'nalishlariga ega bo'lishi mumkinligi ilmiy asosda izohlanadi. 2013-yilda chop etilgan ushbu asarda hamkorlikka asoslangan yondashuv nizolarni yumshatish va ijtimoiy muvozanatni tiklashda samarali vosita sifatida ko'rsatiladi. Ayniqsa, boshlang'ich sinf o'quvchilarida raqobat emas, balki hamkorlik muhitini yaratish konfliktlarning keskinlashuvini oldini olishda muhim omil hisoblanadi.

D. V. Johnson va R. T. Johnsonlarning "Joining Together" asari guruhiiy faoliyat va ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirish masalalariga bag'ishlangan bo'lib, unda ta'lim jarayonida hamkorlik strategiyalarini qo'llashning samaradorligi asoslab beriladi. 2013-yilda nashr etilgan ushbu tadqiqotga ko'ra, o'quvchilar o'rtasida ijobiy o'zaro bog'liqlikni shakllantirish nizolar sonini kamaytiradi va ularni konstruktiv yo'nalishga olib chiqadi. Bu yondashuv korreksion boshqaruvda muhim bo'lib, sinf jamoasida ijtimoiy rollarni muvozanatlashtirish va kommunikativ ko'nikmalarni rivojlantirishga xizmat qiladi.

Zamonaviy tadqiqotlarda esa bolalar xulq-atvoriga ta'sir qiluvchi omillar kengroq kontekstda o'rganilmoqda. Gershoff va Grogan-Kaylor tomonidan 2016-yilda olib borilgan meta-tahlilda jazoga asoslangan yondashuvlarning salbiy oqibatlari ko'rsatilib, agressiv xulq kuchayishi ehtimoli yuqori ekani aniqlangan. Morrisonning 2017-yildagi tadqiqotida esa restorativ yondashuv maktab muhitida nizolarni hal etishda samarali tizim sifatida baholanadi, bunda asosiy e'tibor jazoga emas, balki zararlarni tiklash va munosabatlarni yaxshilashga qaratiladi. Ushbu ilmiy qarashlar korreksion yondashuvning amaliy samaradorligini tasdiqlaydi va uni boshlang'ich ta'limda qo'llash zarurligini asoslaydi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

9–10 yoshli o'quvchilar orasidagi nizolarni tushunish uchun, avvalo, yosh xususiyatlarini hisobga olish kerak. Bu davrda bola o'z fikrini aniqroq ayta boshlaydi, lekin emotsional impulsni har doim ham nazorat qila olmaydi; adolatga sezgir, biroq vaziyatni turli tomondan ko'ra olish endigina shakllanadi; do'stlik va guruhga tegishlilik muhim, shu bilan birga raqobat va "kim kuchli" mavzusi ham kuchayadi. Shu fon ichida nizo sabablari odatda uch guruhda jamlanadi: resurs nizolari, status va rol nizolari hamda kommunikativ noto'g'ri tushunishlar. Resurs nizosi o'yinchoq, daftar, qalam, joy, vaqt, navbat kabi moddiy omillarga bog'liq; status nizosi esa liderlik, e'tirof, kimga ko'proq e'tibor berilishi, kimning so'zi o'tishi kabi ijtimoiy maydonda paydo bo'ladi; kommunikativ nizo esa kinoya, masxara, "shunaqa deding" kabi noto'g'ri talqinlar, tinglamaslik, gapni bo'lib yuborish bilan kuchayadi. Ushbu nizolarni bartaraf etishda o'qituvchi bir xil usulni barcha vaziyatlarga qo'llasa, natija sust bo'ladi: resurs nizosi uchun qoidalar va tartib, status nizosi uchun rollar va hamkorlik, kommunikativ nizo uchun esa til va emotsiyani boshqarish zarur.

Korreksion yondashuvning nazariy tayanchi shundan iboratki, xulq-atvor o'zgarishi faqat taqiqlash bilan emas, balki yangi ko'nikmalarni shakllantirish va yangi tajriba yaratish orqali yuz beradi. Bandura nazariyasida mustahkamlash va kuzatish orqali o'rganish mexanizmi muhim: bola ijobiy xulqni ko'rsa va u xulq ijtimoiy jihatdan qo'llab-quvvatlansa, ushbu xulq takrorlanadi ^[2]. Shu sababli konfliktga javob sifatida "sharmanda

qilish" yoki "qattiq gap"dan ko'ra, ijobiy modelni ko'rsatish va uni mashq qildirish korreksion yondashuvning asosiy vositasi hisoblanadi. Yana bir tayanch g'oya – sinf muhitining roli: sinfda qoidalar adolatli, muloqot xavfsiz, o'qituvchi xolis bo'lsa, nizo kamroq kuchayadi. Restorativ yondashuv nizoni "kim aybdor" savoli atrofida emas, balki "kimga qanday zarar yetdi va uni qanday tiklaymiz" savoli asosida ko'rib chiqishni taklif etadi, bu yondashuv maktab amaliyotida ham keng qo'llanilmoqda ^[6]. Korreksion yondashuv restorativ g'oya bilan uyg'unlashganda nizo tarbiyaviy resursga aylanadi: bola o'z xatosini tan oladi, zararini tushunadi va uni bartaraf etish yo'lini anglaydi.

TAHLIL VA NATIJALAR

9–10 yoshli o'quvchilar bilan ishlashda korreksion boshqaruv texnologiyasini 4 bosqichda tasvirlash mumkin. Birinchi bosqich diagnostika va vaziyatni ajratishdir: nizo nimadan boshlandi, qaysi ehtiyoj to'qnashdi, kim qanday emotsiyada, qaysi "trigger" ishladi. O'qituvchi bu bosqichda hukm chiqarmaydi, fakt yig'adi: "nima bo'ldi", "qachon bo'ldi", "kim nima dedi", "kim nima qildi". Ikkinchi bosqich emotsiyani barqarorlashtirishdir: bu yoshda bola gapirishdan oldin tinchlanishi kerak, aks holda u ko'proq himoyalana yoki hujum qiladi. Qisqa nafas mashqi, 10 gacha sanash, "pauza signali", suv ichish, joyini almashtirish kabi mikrousullar yordam beradi. Uchinchi bosqich muloqot va kelishuvni tiklashdir: tomonlar navbat bilan gapiradi, "Men his qildim" formulasi ishlatiladi, haqorat va ayblov to'xtatiladi, o'qituvchi mediator bo'lib savollar beradi. To'rtinchi bosqich korreksion mustahkamlash va monitoringdir: kelishuv yozma yoki og'zaki qayd qilinadi, tuzatish harakati belgilanadi, keyingi haftada kuzatuv o'tkaziladi, ijobiy xulq e'tirof etiladi. Bu bosqich bo'lmasa, nizo "tinchidi" deb o'ylangan bo'ladi, aslida esa qaytalanadi.

Amaliy jihatdan o'qituvchi uchun eng foydali usullar paketi uch yo'nalishda jamlanadi: sinf qoidalari, ko'nikma treningi, restorativ amaliyot. Sinf qoidalari oddiy va aniq bo'lishi kerak: "navbatni saqlaymiz", "gapni bo'lmaymiz", "qo'l ko'taramiz", "buyumni ruxsatsiz olmaymiz", "masxara qilmaymiz". Qoidalar o'qituvchi tomonidan faqat e'lon qilinmay, o'quvchilar bilan birga ishlab chiqilsa, ularning ichki qabul qilinishi kuchayadi, bu esa nizolarni profilaktika qiladi. Ko'nikma treningi esa muloqot tilini o'rgatadi: "meni xafa qildi"ni "men xafa bo'ldim, chunki..."ga aylantirish, "sen doim shunaqa"ni "shu holatda men bunday o'yladim"ga aylantirish, "bermaysan"ni "navbat bilan o'ynaylik"ka aylantirish. Bu treninglar qisqa bo'lishi mumkin, lekin muntazam bo'lishi shart, chunki ijtimoiy ko'nikma ham matematikadagi kabi mashq bilan pishadi. Restorativ amaliyotda esa "restorativ doira" samarali: o'quvchilar doira bo'lib o'tiradi, navbat bilan "nima bo'ldi", "kimga qanday ta'sir qildi", "endi nima qilamiz" savollariga javob beradi. Bunda o'qituvchi hukm qilmaydi, jarayonni boshqaradi; maqsad aybdorni topish emas, munosabatni tiklashdir ^[6].

Korreksion yondashuvning kuchli tomoni ota-onaga hamkorligida yanada ko'rinadi. 9–10 yoshli bola sinfda tinch ko'rinsa ham, uyda emotsional bosim bo'lishi mumkin yoki aksincha. Shu sababli o'qituvchi nizo tez-tez takrorlansa, ota-onaga "farzandingiz yomon" demaydi, balki "qaysi vaziyatlarda qiyinlashadi, uyda qanday yordam berish mumkin" degan formatda muloqot qiladi. Ota-onaga oddiy korreksion tavsiyalar beriladi: uyda "his-tuyg'u so'zlari"ni ishlatish, ekran vaqtini tartibga solish, uyqu va ovqatlanish rejimini yaxshilash, tajovuzkor o'yinlarni nazorat qilish, bolani tinglash. Bu tavsiyalar jazo emas, balki profilaktika sifatida berilganda samaraliroq bo'ladi. Bandura nazariyasi nuqtayi nazaridan uy va maktabdagi model mos bo'lsa, xulq o'zgarishi tezlashadi, model ziddiyatli bo'lsa, bola ikki xil standart orasida qoladi ^[2].

Nizolarni korreksion boshqarishda o'qituvchining kommunikativ texnikasi juda muhim.

- *Birinchidan*, o'qituvchi "kim boshladi" savolida qamalib qolmasligi kerak, chunki 9–10 yoshda nizo ko'pincha zanjirli bo'ladi: birinchi turtki, javob, uchinchi kuchaytirish.
- *Ikkinchidan*, o'qituvchi "ayb" emas, "javobgarlik" tilini ishlatadi: "sen aybdorsan" o'rniga "bu vaziyatda sen nima qilganingni ko'rib chiqamiz, keyingi safar qanday yo'l tutamiz".
- *Uchinchidan*, o'qituvchi umumlashtirishdan qochadi: "sen doim shunaqasan" degan yorliq nizo ildizini chuqurlashtiradi.
- *To'rtinchidan*, o'qituvchi bolani shaxs sifatida emas, xulqini tahlil qiladi: "sen yomon" emas, "bu xatti-harakat sinf qoidalariga to'g'ri kelmaydi".
- *Beshinchidan*, o'qituvchi adolatni ta'minlaydi: bir tomonning gapini tinglab, ikkinchisiga ham teng imkon beradi. Vygotskiy fikricha, kattalar yo'naltirishi bolaning o'zini boshqarishiga xizmat qiladi; o'qituvchining ana shu yo'naltirishi nizoda ayniqsa zarur ^[1].

Korreksion yondashuvning samaradorligini baholash ham tizimli bo'lishi kerak. Eng oddiy mezonlar: nizo chastotasining kamayishi, nizo davomiyligining qisqarishi, nizoning "jismoniy" ko'rinishdan "so'zli" va nazoratli ko'rinishga o'tishi, o'quvchilarning kelishuvga kelish qobiliyatining oshishi, sinf iqlimi bo'yicha kuzatuv natijala-

rining yaxshilanishi. Qo'shimcha mezonlar: agressiv xulq signallarining kamayishi, "tashlab ketish" va "yakka-lanish" holatlarining kamayishi, o'qituvchiga shikoyat qilish o'rniga o'zaro muloqot qilishning ko'payishi. Shu mezonlar bo'yicha o'qituvchi qisqa monitoring yuritadi: haftalik qaydlar, konflikt kartasi, o'quvchi refleksiyasi, ota-ona bilan aloqa natijalari. Restorativ yondashuvda ham natija "jazodan keyin tinchlik" emas, balki munosabat tiklangani, zarar qoplanib, kelajak uchun qoidalar ishlab chiqilgani bilan o'lchanadi [6]. Demak, korreksion boshqaruv texnologiyasining maqsadi nizoni yo'q qilish emas, balki nizoni madaniyatli boshqarish ko'nikmasini shakllantirishdir.

XULOSA VA TAKLIFLAR

9–10 yoshli o'quvchilar orasidagi nizolar sinf ijtimoiy hayotining tabiiy qismi bo'lib, ularni butunlay yo'qotish emas, balki ularni tarbiyaviy resursga aylantirish samaraliroq natija beradi. Korreksion yondashuv nizoni tashqi darajada to'xtatish bilan cheklanmay, uning psixologik sabablarini ochadi, emotsiyani barqarorlashtiradi, muloqot ko'nikmalarini qayta quradi, kelishuv va javobgarlikni mustahkamlaydi. Vygotskiy ta'kidlaganidek, ijtimoiy ko'nikmalar kattalar yo'naltirishi va hamkorlikdagi faoliyat orqali rivojlanadi, shu sababli o'qituvchi nizoda mediator va tarbiyachi sifatida ishlashi kerak [1].

Bandura nazariyasida esa model va mustahkamlash mexanizmlari xulq-atvor o'zgarishida hal qiluvchi omil bo'lib, o'qituvchi va ota-onaning bir xil standartda ishlashi korreksion jarayonni tezlashtiradi [2]. Korreksion boshqaruv restorativ amaliyotlar bilan uyg'unlashganda "ayb"dan ko'ra "zararni tiklash" va "kelajak qoidalari"ga yo'naltirilgan sinf madaniyati shakllanadi [6].

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Мышление и речь. – Москва: Лабиринт, 2019. – 352 с.
2. Bandura A. Social Foundations of Thought and Action: A Social Cognitive Theory. – Englewood Cliffs: Prentice-Hall, 2016. – 617 p.
3. Deutsch M. The Resolution of Conflict: Constructive and Destructive Processes. – New Haven: Yale University Press, 2013. – 420 p.
4. Johnson D. W., Johnson R. T. Joining Together: Group Theory and Group Skills. 12th ed. – Boston: Pearson, 2013. – 400 p.
5. Gershoff E. T., Grogan-Kaylor A. Spanking and Child Outcomes: Old Controversies and New Meta-Analyses // Journal of Family Psychology. – 2016. – Vol. 30. – No. 4. – P. 453–469.
6. Morrison B. Restoring Safe School Communities: A Whole School Response to Bullying, Violence and Alienation. – Sydney: The Federation Press, 2017. – 240 p.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №3(2)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.